

УДК 37.012.4

Катерина ПАВЕЛКІВ

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне, Україна*
e-mail: pavelkiv.k@gmail.com

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

Представлено кількісні результати експертного оцінювання педагогічних підходів і умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету. Виділено п'ять статистично значущих факторів, які визначають систему педагогічних умов іншомовної підготовки в університеті. Обґрунтовано систему педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери: орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери (особистісний фактор); узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями (соціальний фактор); забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті (освітньо-середовищний фактор); використання індивідуальної траєкторії навчання студентами іноземної мови з урахуванням планів молоді щодо побудови кар'єри (організаційно-методичний фактор); включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери (інноваційно-методичний фактор).

Ключові слова: іншомовна підготовка, майбутні фахівці соціальної сфери, педагогічні умови, факторний аналіз, фактор.

Актуальність іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери визначається необхідністю забезпечення сучасних вимог глобалізації, академічної та професійної мобільності, інтеграції результатів професійної підготовки, врахування позитивного досвіду соціальних перетворень.

Дослідження процесу іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери вимагає розробки й апробації системи педагогічних перетворень. В основу дослідження нами покладено гіпотезу щодо необхідності наукового обґрунтування педагогічних умов, які забезпечать підвищення результативності іншомовної підготовки. Перевірка гіпотези вимагає застосування математичних методів обробки результатів експертного оцінювання щодо значущості й ефективності умов іншомовної підготовки. Для цього нами було обрано метод факторного аналізу, який дає змогу обґрунтувати причинно-наслідкові зв'язки між предметом дослідження та умовами його упровадження.

Сучасні розробки у сфері застосування методів математичної статистики для перевірки валідності й обґрунтування надійності результатів освітніх досліджень свідчать, що факторний аналіз є важливим інструментом виділення умов існування окремих процесів, явищ або систем. Так, І. Підласий [3] визначає значущість факторного аналізу для виділення й ієрархізації продуктогенних причин предмету пізнання. Перевагами засто-

сування факторного аналізу у педагогічних і психологічних дослідженнях учені вважають: можливість виявляти приховані впливи (В. Щирба, О. Щирба [5]); надання вихідним даним змістовної форми (С. Сисоєва, Т. Кристопчук [4]); візуалізацію й структурування вихідних ознак (С. Архипова [1]); генерування нових ідей та характерологічних ознак дослідження (В. Климчук [2]).

У зазначеній літературі описані етапи реалізації факторного аналізу, що визначають послідовність дослідницьких дій для досягнення визначених завдань: 1) відбір факторів та їх оцінка; 2) класифікація факторів за допомогою комп'ютерних статистичних програм; 3) аналіз і інтерпретація одержаних результатів як виділення умов продуктогенності досліджуваного явища, процесу або системи.

Визначення змісту, сутності та завдань факторного аналізу як інструменту педагогічного дослідження дозволяють сформулювати потребу в його використанні для обґрунтування педагогічних умов упровадження авторських педагогічних перетворень. Відтак, метою нашого дослідження є застосування факторного аналізу для визначення педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери, що ще не було предметом окремих досліджень.

Відповідно до першого етапу факторного аналізу, нами було проведено експертне опитування значущості педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Участь в опитуванні взяли 37 науково-педагогічних працівників експериментальної бази дослідження – закладів вищої освіти, які реалізують професійну підготовку майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів та забезпечують викладання іноземних мов. Критеріями залучення експертів до опитування були: стаж науково-педагогічної діяльності у ЗВО; наявність досліджень і публікацій із проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців; досвід іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Для реалізації опитування нами була спроектована анкета «Експертна оцінка організаційно-педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери», що містить 2 основних блоки: 1) оцінка фахівцями педагогічних підходів організації іншомовної підготовки; 2) оцінка потенційних факторів результативності іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

У результаті анкетування щодо значення окремих педагогічних підходів у іншомовній підготовці майбутніх фахівців було визначено базові підходи реалізації дослідження (див. табл. 1).

Таким чином, провідними педагогічними підходами іншомовної підготовки експертами визначено діяльнісний, системний (середні оцінки – по 4,7 балів) і компетентнісний (середня оцінка – 4,5). Також як значимі були виділені соціокультурний (4,3), особистісно орієнтований (4,2), холістичний (4,1) і діалогічний (4,1) підходи. Тобто, при організації іншомовної підготовки експерти віддають перевагу підходам, що дозволяють забезпечити результативність процесу вивчення іноземної мови та сприяють підвищенню іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Нами це було враховано при обґрунтуванні теоретичних засад іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Також у результаті опитування нами були одержані дані щодо оцінки експертами потенційних умов результативності іншомовної підготов-

ки майбутніх фахівців соціальної сфери. Опрацювання результатів опитування за допомогою програми STATISTIKA дозволило виділити статистичні факторні навантаження кожної умови, представлені у табл. 2.

Отже, в результаті експертного оцінювання було виділено п'ять факторів, що визначають ефективність процесу іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. Схарактеризуємо їх зміст і статистичну значущість для провадження авторських розробок іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету.

Фактор 1 характеризується дисперсією 3,4685313 та складається з таких умов: «Орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери» (власне значення 0,815556), «Сприятлива соціально-психологічна атмосфера вивчення іноземної мови» (0,756903), «Особистісні особливості молоді (характер, інтереси, пізнавальні навички, тощо)» (0,846210). Тобто перший фактор репрезентує значення особистісних чинників у процесі іншомовної підготовки, визначаючи важливість врахування мотивації до вивчення іноземної мови, індивідуальних особливостей студентів та сприятливої психологічної атмосфери навчання. Відповідно до семантичного навантаження означених конструктів, ми називаємо цей фактор *особистісним* та співвідносимо з першою педагогічною умовою іншомовної підготовки – орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Фактор 2 (дисперсія становить 3,247309) містить конструкти: «Державна освітня політика у сфері вивчення іноземних мов» (0,813932), «Узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями» (0,810354), «Упровадження співробітництва та партнерства з закордонними університетами» (0,816146) і «Використання засобів масової інформації у процесі іншомовної підготовки» (0,812936).

Таблиця 1 – Експертне оцінювання педагогічних підходів організації іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери*

№	Підходи	Середній бал	№	Підходи	Середній бал
1	Аксіологічний	3,5	9	Компетентнісний	4,5
2	Андрагогічний	3,5	10	Комплексний	3,1
3	Антропологічний	2,9	11	Особистісно орієнтований	4,2
4	Гуманістичний	3,2	12	Проблемний	3,2
5	Діалогічний	4,1	13	Системний	4,7
6	Діяльнісний	4,7	14	Соціокультурний	4,3
7	Задачний	3,1	15	Холістичний	4,1
8	Когнітивний	3,6			

*власні дані, за 5-ти бальною шкалою.

Таблиця 2 – Експертне оцінювання педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери

№	Потенційні умови	Факторні навантаження				
		Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 4	Фактор 5
1	Використання діалогічних методів навчання іноземної мови	0,029102	0,051410	0,473713	0,524788	0,573013
2	Використання інтерактивних методів навчання іноземної мови	0,046210	0,622137	0,253949	0,394807	0,075327
3	Використання традиційних методів навчання іноземної мови	0,130591	0,053311	-0,082005	-0,419143	0,147661
4	Організація іншомовної практики у навчанні іноземної мови	0,292196	0,068414	0,247870	-0,050584	0,316699
5	Впровадження національних традицій культури, мова якої вивчається	0,078613	-0,156268	0,287543	0,190092	0,135396
6	Громадська та соціальна активність майбутніх фахівців	0,084848	0,200721	0,622927	0,113204	0,013264
7	Орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери	<u>0,815556</u>	0,289741	0,305392	0,151330	-0,308427
8	Упровадження програм академічної мобільності у процес професійної підготовки	0,204620	0,457487	-0,009049	0,210685	-0,049613
9	Сприятлива соціально-психологічна атмосфера вивчення іноземної мови	<u>0,756903</u>	-0,015817	-0,088285	-0,025120	0,260746
10	Державна освітня політика у сфері вивчення іноземних мов	0,180455	<u>0,813932</u>	0,606053	-0,206305	0,307035
11	Упровадження співробітництва та партнерства з закордонними університетами	0,094533	<u>0,816146</u>	0,021868	0,053199	-0,033953
12	Розширення кола спілкування студентів із іноземцями	-0,148306	0,645852	-0,025843	0,310068	0,212799
13	Зміст навчальної дисципліни «Іноземна мова»	0,220402	-0,010655	0,217237	-0,002470	-0,064041
14	Використання засобів масової інформації (у т.ч. Інтернет і телебачення) у процесі іншомовної підготовки	0,008343	<u>0,812936</u>	0,129106	-0,085053	0,163050
15	Узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями	0,696212	<u>0,810354</u>	-0,343907	0,219201	0,401619
16	Наявність суб'єкт-суб'єктних стосунків у системі «викладач – студент» при вивченні іноземної мови	0,696212	0,008343	-0,343907	0,219201	0,401619
17	Організація навчання іноземної мови на інноваційних підходах	0,084848	0,130591	0,053311	0,213204	<u>0,813264</u>
18	Організація навчання іноземної мови на традиційних підходах	0,029102	0,394807	0,075327	0,524788	0,573013
19	Особистісні особливості молоді (характер, інтереси, пізнавальні навички, тощо)	<u>0,846210</u>	0,622137	0,253949	0,051410	0,473713
20	Наявність у студентської молоді досвіду реалізації соціальних проєктів	0,401619	0,008343	-0,343907	0,219201	0,696212
21	Забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті	0,033953	0,457487	<u>0,887543</u>	0,053199	-0,206305
22	Професіоналізм науково-педагогічних працівників, які забезпечують іншомовну підготовку в університеті	-0,307035	0,606053	<u>0,721868</u>	0,204620	0,094533
23	Використання індивідуальної траєкторії навчання студентами іноземної мови з урахуванням планів молоді щодо побудови кар'єри	0,135396	-0,156268	0,190092	<u>0,916146</u>	0,078613
24	Включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери	0,200721	0,130591	0,082005	0,013264	<u>0,813204</u>
25	Врахування світових тенденцій іншомовної підготовки молоді	0,084848	0,622927	-0,053311	-0,419143	0,147661
Дисперсія фактору		3,4685313	3,247309	1,636761	1,427465	1,802387
Доля дисперсії		0,231236	0,2215787	0,102654	0,094524	0,121162

*власні дані.

Аналіз змісту визначених конструктів дозволяє зауважити вплив сучасних суспільних тенденцій на ефективність вивчення майбутніми фахівцями іноземної мови. Відповідно, означимо цей фактор як *соціальний*, такий що у процесі іншомовної підготовки реалізується через наступну педагогічну умову – узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями.

Фактор 3 із дисперсією 1,636761 містить у своїй структурі конструкти «Забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті» (0,887543) і «Професіоналізм науково-педагогічних працівників, які забезпечують іншомовну підготовку в університеті» 0,721868. По суті, цей фактор визначає умову забезпечення процесу іншомовної підготовки відповідним змісту й завданням освітнім середовищем – як фаховістю науково-педагогічних працівників та якістю змісту навчальних програм і планів. Ми означаємо цей фактор як *освітньо-середовищний*, він презентує третю педагогічну мову – забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті.

Фактор 4, дисперсія якого складає 1,427465, відображає лише один конструкт – «Використання індивідуальної траєкторії навчання студентами іноземної мови з урахуванням планів молоді щодо побудови кар'єри» (0,916146), який співвідноситься нами з однойменною педагогічною умовою іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. Цей фактор визначає форми й методи вивчення іноземної мови та формування іншомовної компетентності студентів під час навчання в університеті. Тому ми тлумачимо його

як *організаційно-методичний*.

Фактор 5 із дисперсією 1,802387 акумулює зміст двох конструктів – «Включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери» (0,813204) і «Організація навчання іноземної мови на інноваційних підходах» (0,813264). Тобто, він відображає додаткові інноваційні підходи до формування іншомовної компетентності через неформальну освіту, демократичні, інтерактивні й діалогічні методи навчання, інноваційні підходи до вивчення іноземної мови. Згідно з таким семантичним навантаженням, ми найменуємо цей фактор *інноваційно-методичним* та співвіднесли із педагогічною умовою – включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

У таблиці 3 нами представлено узагальнення результатів проведеного факторного аналізу із визначенням значущості виділених факторів та їх співвіднесення із педагогічними умовами іншомовної підготовки.

Згідно з літературою [2], факторні навантаження визначають наявність статистично значущих взаємозв'язків між предметом дослідження та виділеними умовами його ефективності. Тобто, факторні навантаження характеризують значущість впливу окремих факторів на процес і результати іншомовної підготовки майбутніх фахівців, визначаючи вагу й впливовість окремих умов. Як видно із узагальнених даних табл. 3, накопичений відсоток загальної дисперсії становить 81,43835, що дозволяє сформулювати висновок, що в процесі організації іншомовної підготовки, урахування означених умов на 81% дозволить

Таблиця 3 – Власні значення факторів і педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери

Фактори	Педагогічні умови	Дисперсії			
		Дисперсії	% від загальної дисперсії	Накопичені дисперсії	Накопичені% загальної дисперсії
Особистісний	Орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери	3,4685313	31,94789	3,468531	31,94789
Соціальний	Узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями	3,247309	17,46815	6,715840	49,41524
Освітньо-середовищний	Забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті	1,636761	10,69164	8,352601	60,20683
Організаційно-методичний	Використання індивідуальної траєкторії навчання студентами іноземної мови з урахуванням планів молоді щодо побудови кар'єри	1,427465	8,90146	9,780066	69,10822
Інноваційно-методичний	Включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери	1,802387	7,42013	11,582453	81,43835

*власні дані.

досягнути спроектованих результатів. Вплив окремих факторів на процес формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери також можна визначити з таблиці 3.

Отже, у статті представлено кількісні результати експертного оцінювання педагогічних підходів і умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах університету. Встановлено, що найбільш значущими педагогічними підходами до організації іншомовної підготовки є діяльнісний, системний і компетентнісний підходи – це дозволяє забезпечити результативність процесу вивчення іноземної мови та сприяє підвищенню іншомовної компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Математично обґрунтовано систему педагогічних умов іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери: орієнтованість на індивідуальну мотивацію професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери

(особистісний фактор); узгодженість процесу професійної підготовки з соціальними запитами та актуальними тенденціями (соціальний фактор); забезпечення міждисциплінарності у процесі іншомовної підготовки в університеті (освітньо-середовищний фактор); використання індивідуальної траєкторії навчання студентами іноземної мови з урахуванням планів молоді щодо побудови кар'єри (організаційно-методичний фактор); включення неформального освітнього компоненту у процес професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери (інноваційно-методичний фактор).

Перспективи подальших досліджень убачаємо у необхідності експериментального упровадження виділених педагогічних умов у процес іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери під час навчання в університеті й емпіричного обґрунтування їх результативності.

Список використаних джерел

1. Архипова С. П. Використання методів математичної статистики для перевірки результатів соціально-педагогічного експерименту. *Педагогическая наука: история, теория, практика, тенденции развития*. 2009. 1. URL http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2009_st_6/
2. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Київ: Освіта України, 2009. 288 с.
3. Подласый И. П. Теоретическая педагогика в 2 книгах : Том 1. Москва: Издательство Юрайт, 2015. 787 с.
4. Сисоева С. О., Кристопчук Т. Е. Методология научно-педагогических исследований. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
5. Щирба В. С., Щирба О. В. Методичні основи проведення математично-статистичного аналізу в освітніх вимірюваннях. *Методологічні основи моніторингу якості фізико-технологічної освіти*. 2015. URL <http://otp-journal.com.ua/index.php/2307-4507/article/viewFile/69700/64911>

References

1. Arkhylova, S. P. (2009). *Vykorystannia metodiv matematychnoi statystyky dlia perevirky rezultativ sotsialno-pedahohichnoho eksperymentu. [Using methods of mathematical statistics to verify the results of a socio-pedagogical experiment]. Pedahohycheskaia nauka: ystoryia, teoriia, praktyka, tendentsyy razvytyia. – Pedagogical science: history, theory, practice, development trends*, 1. Retrieved from http://intellect-invest.org.ua/rus/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2009_st_6/ [in Ukrainian].
2. Klymchuk, V. O. (2009). *Matematychni metody u psykholohii [Mathematical methods in psychology]*. Kyiv: Osvita Ukrainy, 288 [in Ukrainian].
3. Podlasyi, Y. P. (2015). *Teoretycheskaia pedahohyka v 2 knykh [Theoretical pedagogy in 2 books]* : Tom 1. Moskva: Izdatelstvo Yurait, 787 [in Russian].
4. Sysoieva, S. O., Krystopchuk, T. Ye. (2013). *Metodolohiia nauково-pedahohichnykh doslidzhen [Methodology of scientific and pedagogical research]*. Rivne: Volynski oberehy, 360 [in Ukrainian].
5. Shchyrba, V. S., Shchyrba, O. V. (2015). *Metodychni osnovy provedennia matematychno-statystychnoho analizu v osvitykh vymiruvanniakh. [Methodical bases of mathematical-statistical analysis in educational measurements]. Metodolohichni osnovy monitoryngu yakosti fizyko-tekhnohichnoi osvity – Methodological bases for monitoring the quality of physical and technological education*. Retrieved from <http://otp-journal.com.ua/index.php/2307-4507/article/viewFile/69700/64911> [in Ukrainian].

Катерина Павелкив. Факторный анализ педагогических условий иноязычной подготовки будущих специалистов социальной сферы в условиях университета

Представлены количественные результаты экспертного оценивания педагогических подходов и условий иноязычной подготовки будущих специалистов социальной сферы в условиях университета. Выделены 5 статистически значимых факторов, определяющих систему педагогических условий иноязычной подготовки будущих специалистов социальной сферы: ориентированность на индивидуальную мотивацию профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы (личностный фактор); согласованность процесса профессиональной подготовки с социальными запросами и актуальными тенденциями (социальный фактор); обеспечение междисциплинарности в процессе иноязычной подготовки в университете (образовательно-средовой фактор); использование индивидуальной траектории изучения студентами иностранного языка с учетом планов молодежи касательно построения

карьеру (организационно-методический фактор); включение неформального образовательного компонента в процесс профессиональной подготовки будущих специалистов социальной сферы (инновационно-методический фактор).

Ключевые слова: иноязычная подготовка, будущие специалисты социальной сферы, педагогическое условие, факторный анализ, фактор.

Kateryna Pavelkiv. Factor Analysis of Pedagogical Conditions of Foreign Language Training of Perspective Specialists in the Social Sphere in the Context of the University

The quantitative results of expert evaluation of pedagogical approaches and conditions of foreign language training of perspective specialists in the social sphere in the context of the university are presented. Empirical data of expert evaluation of 37 academicians were processed using the method of factor analysis. It is established that the most significant pedagogical approaches to organizing foreign language training are activity, systemic and competency-based approaches. The conclusion is drawn that experts prefer the approaches that allow ensuring the effectiveness of the process of learning a foreign language and promote the competence of perspective foreign social specialists in the social sphere. There are 5 statistically significant factors that determine the system of pedagogical conditions of foreign language training at the university. The results of elaboration of empirical data using the computer program STATISTICS are presented; the statistical factor loads of the investigated conditions are allocated. It is statistically confirmed that the application of the obtained conditions will increase the effectiveness of foreign language training, since it characterizes 81% of the overall dispersion. The system of pedagogical conditions of foreign language training of perspective specialists in social sphere is mathematically substantiated: focus on individual motivation of professional training of perspective specialists of social sphere (personality factor); coherence of the process of professional training with social requests and actual trends (social factor); provision of interdisciplinarity in the process of foreign language training at the university (educational and environmental factor); use of an individual trajectory for teaching foreign language students taking into account young people's plans for building a career (organizational and methodological factor); the inclusion of the informal educational component in the process of training future specialists in the social sphere (innovative methodological factor).

Key words: foreign language training, future specialists in the social sphere, pedagogical condition, factor analysis, factor.

УДК 373.2.016:74/331]37.035

Світлана ПАРШУК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Миколаївського національного університету
імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто поняття загальнокультурної грамотності та проаналізовано формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва та трудового навчання. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших. Саме тому вчитель початкової школи має бути взірцем культури для своїх вихованців, а проблема формування загальнокультурної грамотності у майбутніх вчителів початкової школи завжди буде актуальним питанням у підготовці фахівців початкової освіти.

Ключові слова: компетентність, загальнокультурна грамотність, загальнокультурна компетентність, образотворче мистецтво, трудове навчання.

Сьогодні, коли у шкільне життя починають впроваджуватися стандарти нової початкової освіти, постає необхідність у зміні підходів до організації та здійснення професійно-педагогічної діяльності. Формування загальнокультурної грамотності є однією із компетентністю нової української школи, яка по-іншому трактує умови нав-

чання молодших школярів. Згідно цьому, основною ідеєю є відхід від фактичного навчання шкільних предметів, коли дітей змушують заучувати сам предмет, а не навички, які він дає.

Проблемі формування загальнокультурної грамотності учнів початкових класів засобами трудового навчання присвячені дослідження